

Din sumar:

Expresul Au sfidat împrejurările, au trecut peste obstacole 2

Glia drochițana „Calea spre viitor” a romilor..... 4

 Cuvântul Educația incluzivă: schimbare de atitudini 6

Ecoul nostru A fost inaugurat un centru pentru persoane în etate 9

 Culisele Azilului republican pentru invalizi și pensionari 11

Timpul Angajatorii n-au ochi să-i vadă pe tinerii nevăzători 14

Jurnal 7 de Chișinău „Cântăreața condamnaților” 16

NAȚIONAL RAPORT // Supuși violenței, umilințelor și impuși să muncească. Drepturile copiilor, (NE)RESPECTATE în R. Moldova 18

Ana Fuștei și Ion Gheorghită la datorie

Au sfidat împrejurările, au trecut peste obstacole

AUTOR: NATALIA JUNGHIETU

EXPRESUL, 6 OCTOMBRIE 2015

Chiar dacă soarta nu a fost prea bună cu ei, Ion Gheorghită din Nișcani și Ana Fuștei din Călărași, doi tineri, în vârstă de 20 și, respectiv, 23 de ani, luptă pentru viitorul lor, pe care și-l doresc cât mai frumos. Ambii au probleme de sănătate, dar nu disperă.

„Acești doi tineri au sfidat împrejurările, obstacolele, dar și alți factori mai puțin prietenoși lor. Ei au demonstrat curaj și au avut încredere în serviciile pe care i le-am propus”, a menționat Galina Enache, specialist principal la Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă din Călărași.

Vorba e că cei doi tineri cu dizabilități au avut ocazia să meargă la o reabilitare profesională la Centrul Republican Expe-

rimental de Protezare, Ortopedie și Reabilitare (CREPOR) din Chișinău, ei fiind îndrumați de Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă din Călărași, unde erau înregistrați ca șomeri. „Se aflau în evidența noastră de mai bine de trei luni și, pentru a-i ajuta, am venit cu un demers către CREPOR. Au fost acceptați pentru reabilitare, dar cu o condiție, ca ulterior să fie angajați”, povestește Galina Enache. Zis și făcut. Au fost încheiate contracte de muncă în acest sens cu Centrul „Dorința”.

În prezent, și Ion, și Ana, deja lucrează

Inițial, visul lui Ion Gheorghită a fost să devină lăcătuș la reparația automobilelor,

dar, din cauza problemelor de sănătate, acesta i-a fost spulberat. Nu a cedat. A mers la reabilitare, iar la reîntoarcere s-a angajat chelner la Centrul comunitar de zi „Dorința” din Călărași. Aici, activând alături de alți colegi cu nevoi speciale, s-a încadrat foarte repede, nu a întâmpinat greutăți de adaptare. Se simte util și încrezător în forțele proprii.

Ana Fuștei și-a dorit să fie manichiuristă, însă medicii nu i-au permis, din cauza unor probleme de sănătate pe care le are. Nu a cedat nici ea. Împreună cu Ion, a mers la reabilitare, apoi s-a angajat la același Centru

Comunitar de zi „Dorința”, ea fiind, în prezent, bucătar auxiliar.

Exemplul lor acum este urmat de alte două tinere cu dizabilități. Urmează și pentru ele aceleași proceduri de reabilitare, după care, cu siguranță, își vor găsi un loc de muncă.

Potrivit Galinei Enache, la moment, în evidență la Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă din Călărași se află 19 persoane cu dizabilități. De la începutul anului, au fost angajate șapte, dintre care patru sunt femei. ■

„Calea spre viitor” a romilor

AUTOR: MARCELA VOVC

GLIA DROCHIANĂ, 27 OCTOMBRIE 2015

Varvara Neniță este fondatoarea ONG-ului „DROM Angle” („Calea spre viitor”) și inițiatorea mai multor proiecte în cadrul comunității satului Chetrosu. Nimic neobișnuit, și, totuși, un stil de viață aproape nemaîntâlnit pentru valorile etniei de care aparține. Neobișnuit pentru o femeie romă, pentru că tradițiile acestei etnii încă mai atribuie calități ca liderismul sau preluarea inițiativei exclusiv bărbaților. Femeile sunt privite doar prin prisma familiei.

Și-a început activitatea în calitate de mediator comunitar voluntar în 1994, fiind printre primii mediatori din țară și a doua persoană, reprezentant al comunității rome, din raionul Drochia. Viața grea a

romilor, neșcolarizarea și abandonul școlar, dar, mai ales, discriminarea semenilor săi au făcut-o să-și asume o luptă grea și inechitabilă, dar, în opinia ei, cu mari șanse de reușită. Era vorba despre incluziunea socială a romilor. Incluziune, care, credea Varvara Neniță, se putea face doar prin lumina școlarizării. Atunci, la fel ca și acum, cea mai severă formă de manifestare a diferențelor se caracteriza prin nivelul scăzut de educație și analfabetism în rândul romilor. Conform unui studiu, „o cincime din populația de romi nu dispune de abilități minime de scriere și citire”, ceea ce constituie un nivel mai scăzut decât valoarea medie raportată pentru Kenya. Conform aceluiași studiu, „fiecare al cincilea adult rom nu are studii, trei din zece romi dispun cel mult de studii primare, și alți trei din zece au doar studii medii. Foarte puțini romi au studii superioare”. În rândul romilor cu studii superioare se număra, însă, și Varvara Neniță, iar datele din studiul amintit, triste, dar mai ales generatoare de sărăcie și discriminare, au făcut-o să-și dorească o viață mai luminoasă pentru etnia de care aparține. Și astfel, în pofida criticilor și inegalității de șanse pentru femeile rome, Varvara Neniță a reușit să implementeze în satul Chetrosu, dar și în alte sate din raion, mai multe proiecte benefice pentru comunitatea romă. De ele au beneficiat, direct sau indirect, și membrii comunității nerome. Astfel, în peste 20 de ani de activitate, mediatoarea comunitară a satului Chetrosu a reușit să includă în instituțiile preuniversitare mai mulți copii romi analfabeți cu șanse minime de integrare. S-a oferit voluntar să-i pregătească pentru școală, a ajutat tineri romi să meargă la studii universitare și postuniversitare. Acum, în calitate de consilier sătesc, se preocupă îndeaproape de acordarea ajutoarelor speciale pentru familiile defavorizate, rome și nerome.

O problemă arzătoare căreia, deocamdată, nu reușește să-i găsească ac de cojoc o reprezintă și locul femeilor rome în comunitatea de care aparțin. Varvara Neniță este preocupată mai ales de faptul că tinerele fete își întrerup studiile la o vârstă fragedă, fiind constrânse, în multe cazuri, să se căsătorească. Ulterior, dau naștere la copii pe care nu știu încă să-i crească și

să-i educe corespunzător. Acesta este, crede ea, unul dintre principalele motive ale educației deficitare ale populației rome. Și faptul că tinerele acestea, copii și ele, nasc și educă alți copii reprezintă o încălcare a mai multor drepturi fundamentale ale omului. Dreptul la educație este unul dintre acestea. Este interesată și se implică direct și în cazurile de discriminare a persoanelor rome, reușind, în cele mai dese cazuri, să soluționeze total sau parțial problemele care-i sunt aduse la cunoștință. I-au rămas amprintate în memorie, dar și în suflet, toate aceste cazuri, două dintre ele fiind mai răsunătoare și ajungând, pe calea mass-mediei, și la publicul larg. Este vor-

ba despre discriminarea unei familii rome în incinta IMSP „N.Testemițanu”, or. Drochia, fiindu-le refuzată deservirea în cantina instituției pe criteriu etnic, și despre constituirea unei clase de copii romi în cadrul unei instituții preuniversitare din or. Otaci, fiindu-le, în acest fel, încălcate o serie de drepturi fundamentale. În soluționarea ambelor cazuri, Varvara Neniță s-a străduit să meargă, mai întâi, pe calea amiabilă, făcând apel la justiție numai în cazuri extreme. Este convinsă că anume omenia, îngemănată cu educația și echitatea socială sunt punțile de acces spre o viață de calitate pentru persoanele rome și nerome, în egală măsură. ■

Educația incluzivă: schimbare de atitudini

AUTOR: POLINA CUPCEA

CUVÂNTUL, 29 OCTOMBRIE 2015

Tot mai mulți copii de vârstă preșcolară cu cerințe educaționale speciale (CES) sunt integrați în sistemul de învățământ și educație din Republica Moldova. Dacă în 2005, rata de acces era de 1,8%, astăzi, circa 40% de micuții cu CES frecventează instituțiile preșcolare. Despre reușitele și provocările procesului de Educație Incluzivă (EI) în grădinițe s-a discutat pe 23 octombrie în ședința celui de-al patrulea Club de presă organizat de către Alianța ONG-urilor active în domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei (APSCF) în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților ONG-urilor membre pentru dezvoltarea unui sistem solid de protecție a copiilor din Republica Moldova”, finanțat de OAK Foundation și coordonat de UNICEF Moldova. Drept locație a fost aleasă Grădinița nr. 12 din Orhei, una dintre puținele grădinițe incluzive din Republica Moldova, care dispune și de specialiștii necesari pentru lucrul cu copii cu dizabilități.

Tot mai mulți copii cu CES frecventează grădinițele

Evenimentul și-a propus să aducă în vizorul presei dreptul fiecărui copil la o educație de calitate pentru a garanta un proces de educație cât mai incluziv. În același timp, au fost promovate și bune practici de educație incluzivă în grădinițele din Republica Moldova, motiv pentru care, gazda Clubului de presă a fost Grădinița nr. 12 din Orhei, directoare Emilia Știrbu.

Tema discuției în cadrul Clubului de presă a fost „Educația incluzivă la grădinițe: reușite și provocări”. Alături de jurnaliști au participat Dorin Zghibartă, vicepreședintele raionului Orhei, Valerian Cristea, viceprimar de Orhei, Sergiu Rusanovschi, reprezentant UNICEF-Moldova, Stepanida Prisăcari, șefă-adjunctă la DÎTS Orhei, Tatiana Boțan, directoarea grădiniței din Susleni, Ana Zincov, șefa ONG-ului „ASCHF Peresecina”, Marcela Dilion, directoare de proiect din cadrul Keystone Moldova, Virginia Rusnac, directoarea Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică, Victoria Juncu, mamă a unei fete cu dizabilități.

Educația incluzivă trebuie să fie flexibilă

Ca procesul de educație incluzivă în instituțiile preșcolare să înregistreze succese e nevoie să fie axat pe necesitățile fiecărui copil, să presupună flexibilitate atât în resursele umane, cele financiare, servicii de suport, infrastructură, dar și în abordarea generală a procesului, susțin specialiștii prezenți la eveniment.

„Educația trebuie să fie una deschisă, flexibilă, axată pe necesitățile fiecărui copil și pentru toți copiii. De aceea, toți cei care luptă pentru incluziunea copiilor ar trebui să transmită mai departe, atât autorităților, cât și beneficiarilor, mesajul că o educație incluzivă veritabilă înseamnă o integrare a copiilor cu CES începând din învățământul preșcolar. Accentul trebuie pus pe educația timpurie, deoarece de aici începe totul”, a opinat Sergiu Rusanovschi.

Politici pentru educația incluzivă în grădinițe, în curând

La nivel de politici, Republica Moldova a aprobat Programul de dezvoltare a educației incluzive pentru anii 2011-2020 prin hotărâre de Guvern în 2011, plasând educația incluzivă la rangul priorităților de stat. Documentul prevede intervenția cât mai timpurie în dezvoltarea copilului, stipulând nevoia de a dezvolta servicii de suport pentru procesul de realizare a unei educații incluzive și identificarea partenerilor implicați în acest proces: copiii, părinții, familia, APL, societatea civilă, precum și instituțiile de învățământ.

„Doar printr-un management eficient, axat pe necesitatea beneficiarilor, putem să ajungem la ceea ce ne cere Codul Educației – respectarea dreptului fundamental la o educație de calitate pentru copii. La etapa actuală, Ministerul Educației este în proces de elaborare a politicilor pentru educația incluzivă în grădinițe. Se analizează ce servicii de suport ar trebui să prestăm acestor copii, ce specialiști ar trebui implicați în acest proces”, a declarat Virginia Rusnac, directoarea Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică.

Buget special pentru educație incluzivă

De la 1 ianuarie 2014, fiecare raion a constituit un fond special pentru educația incluzivă - circa 2% din bugetul destinat instituțiilor de învățământ preuniversitar. Totodată, este menționat în „Notele meto-

dologice privind elaborarea de către autoritățile administrației publice locale a proiectelor de buget pentru anul 2014 și a estimărilor pentru anul 2015-2016” că „întru asigurarea serviciilor de educație incluzivă (CREI și cadre didactice de sprijin), cheltuielile pentru instituțiile de învățământ preșcolar sunt suplimentate cu 176.9 lei pentru fiecare copil în vârstă de 3-6 ani, iar pentru școli, gimnazii și licee – cu 160.8 lei pentru fiecare elev”.

Cu toate acestea, este necesar un buget special pentru educația incluzivă în grădinițe alocat raioanelor, pe modelul celui pentru școli, pentru a putea dezvolta servicii mai bune, a subliniat șefa Serviciului de Asistență Psihopedagogică de la Orhei, Ana Ivanov.

O Hotărâre de Guvern pentru bugetul EI din grădinițe

„Dacă ar fi, de asemenea, o hotărâre de Guvern care să stipuleze că de bugetul educației incluzive în învățământul preșcolar nu s-ar atinge nimeni, atunci vom avea eficiență, pentru că mentalitatea managerilor de instituții este alta: ar face un acoperiș, căldură, material ar investi, dar nu în formare de resurse umane, în acordarea asistenței copiilor. Și atunci, evident că pierdem din incluziunea în domeniul preșcolar. Trebuie să ne axăm mai mult pe EI în grădinițe, fiindcă micuții se integrează mai bine și putem să-i ducem pregătiți în învățământul primar. Cu regret, avem grădinițe care nu vor să-și strice confortul prin faptul că mai au nevoie de servicii specializate pentru copil”, a declarat Ana Ivanov.

Vicepreședintele raionului Orhei, Dorin Zghibartă a dat asigurări că va susține toți managerii de grădinițe, care vor cere ajutor special în susținerea EI timpurii. „Sper că toate instituțiile de învățământ preșcolar, înainte de începerea anului 2016 se vor implica activ în discuția pentru aprobarea bugetului și vor insista să fie majorată suma bugetelor pentru grădinițe, nemijlocit pentru educația incluzivă. Totodată, raionul a lucrat foarte mult la planul strategic de dezvoltare a Educației Incluzive 2015-2020, care până la sfârșitul lunii octombrie curent, va fi aprobat”, a opinat Zghibartă.

Suportul iminent al ONG-urilor pentru dezvoltarea EI

În perioada anilor 2010-2014, Keystone Moldova în parteneriat cu Ministerul Edu-

cației a implementat proiectul „Acces egal la educație”. Pentru a asigura continuitatea proiectului, din 1 ianuarie 2015, Programul Educațional „Pas cu Pas” și Keystone Moldova implementează proiectul „Pilotarea educației incluzive în instituțiile de învățământ preșcolar din RM”.

„Ne focusăm pe schimbarea de atitudine. Realizăm ateliere cu părinții, reprezentării de teatru social. În cadrul acestor activități am observat că părinții încă nu au încredere nici în serviciile educaționale, nici în specialiști. De multe ori ei refuză să fie evaluat copilul, dar este un proces absolut firesc. Am constatat că la nivel de raion putem să aducem mesaje corecte, fiindcă am văzut deschiderea părinților, am întâlnit specialiști cu dăruire de sine și motivați nu din punct de vedere financiar. E un început, dar parteneriatul e cheia succesului.”, a specificat Marcela Dilion, directoare de proiect din cadrul Keystone Moldova.

Grădinița nr. 12 din Orhei, o grădiniță pentru toți

Asociația „Femeia și Copilul – Protecție și Sprijin” din Criuleni a susținut, inclusiv financiar, una dintre puținele grădinițe incluzive din Republica Moldova, Grădinița nr. 12 din orașul Orhei, care dispune de specialiștii necesari pentru lucrul cu copiii cu dizabilități, precum logopedul, psihologul, chinetoterapeutul. Aici, dintre cei 47 de copii cu dizabilități (cu deficiențe de auz, cu sindromul Down, cu autism etc.), 21 se află în stare mai gravă. Directoarea instituției, Emilia Știrbu, spune că inițial a întâmpinat atât probleme de ordin financiar, pentru că nu găsea resurse pentru a plăti salariile acestor specialiști, cât și rezistență din partea unor părinți.

„Au fost cazuri când a venit un părinte și mi-a spus:”Eu știu că aveți în grădiniță așa copil și eu categoric nu vreau ca și al meu să nimerească în grupa respectivă”. Am încercat să găsesc din rezervele mele și să angajez pe jumătăți de unități, a mai găsit primăria, a mai dat Consiliul Raional, dar deja sunt trei ani de când am stabilit în grădiniță un psiholog, un psihopedagog și un logoped și chinetoterapeut” a declarat Emilia Știrbu.

„E mai veselă de când merge la grădiniță”

Victoria Juncu are o fetiță de cinci ani cu deficiențe de auz. A aflat despre Grădinița nr. 12 și s-a mutat în orașul Orhei doar ca micuța ei să poată frecventa orele de aici. „Soțul muncește peste hotare, am închiriat un apartament în Orhei, mi-am înscris fata cea mare la o școală din oraș, iar pe cea mică am adus-o la această grădiniță. Sunt extrem de mulțumită. Deși frecvențează activitățile de două luni, starea ei s-a schimbat simțitor”, povestește cu emoție Victoria. „De la trei ani merge la grădiniță, dar era mereu timidă, plângea des. Aici însă am observat că vine cu drag, este veselă, și-a făcut prieteni și sper ca problemele cu auzul să se diminueze. Cu părinții celorlalți copii nu am avut probleme”, mărturisește mămică.

În 2005 rata de acces a copiilor la programele de educație preșcolară era de 71%, iar în 2014 acest indicator a ajuns la 84%. ■

POLINA CUPCEA, SERVICIUL DE PRESĂ AL ALIANȚEI
ONG-URILOR ACTIVE ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI
SOCIALE A COPILULUI ȘI FAMILIEI

A fost inaugurat un centru pentru persoane în etate

AUTOR: VERA TABARCEA

ECOUL NOSTRU, 13 NOIEMBRIE 2015

În satul Petrovca, comuna Copăceni din raionul Sângerei a fost inaugurat un centru pentru persoane în etate și singuratice care au nevoie de ajutor.

De serviciile centrului se vor bucura 25 de beneficiari. Potrivit coordonatorilor acestui proiect persoanele în etate selectate vor beneficia de prânzuri calde și servicii de spălătorie.

Realizarea acestui proiect a fost posibilă prin sprijinul prietenilor din Elveția, sponsor Peter GARST și echipa sa de voluntari. Anterior el a mai oferit sprijin localității date printr-un proiect în beneficiul copiilor. Elevii gimnaziului, în special 45 de copii din familii defavorizate sunt alimentați gratuit și le este asigurat programul prelungit în instituție, ne-a spus primarul comunei Cozma SÂRBULEȚ.

Sprijinind proiectul pentru copii, sponsorul elvețian a cunoscut viața precară a oamenilor în etate din satul Petrovca. El a identificat problemele bătrânilor din sat și a decis să-i ajute. Vladimir DRAGOI, coor-

donatorul proiectului ne-a spus că împreună în localitate au găsit spațiu pentru viitorul centru. Acesta a fost reparat și transformat într-un local modernizat, asigurat cu condiții de viață și de asistență.

Bucuria realizării proiectului au trăit-o în deosebi beneficiarii. Ei au venit la sărbătoare cu buchete la flori. Tradițional, cu pâine și sare au fost întâmpinați oaspeții de onoare: sponsorul Peter GARST și echipa sa din Elveția, președintele raionului Vasile MARANDIUC, vicepreședintele Mihail BÂRSAN, primarul comunei Cozma SÂRBULEȚ, partenerii proiectului – Asociația de Binefacere PRO Umanitas din orașul Chișinău, director Vladimir NADCRINICNĂI și Asociația Bunvolenia din Grigorăuca, împreună cu directorul și vicedirectorul Svetlana PAȘA și Anatolie SECRIERU care dețin practica implementării acestor proiecte în raion.

În numele persoanelor în etate care se bucură de noile condiții create a exprimat un mesaj de mulțumire și profundă încântare beneficiara Tamara GHERMAN, fosta profesoară de limba și literatura română: „Astăzi pentru noi, oamenii în etate, este o mare

sărbătoare, datorită inaugurării acestui centru. Mulțumim din suflet celor care s-au gândit la noi: sponsorului din Elveția, primarului comunei Cozma SÂRBULEȚ, coordonatorilor Vladimir și Maria DRAGOI și celui care zi de zi s-a aflat pe acest șantier de construcție și a avut multă grijă pentru desfășurarea lucrărilor de renovare, Vladimir NADCRINIC-NÂI din Chișinău. Nimeni dintre noi n-a putut să creadă că la bătrânețe ne vom bucura de asemenea atenție, grijă, și condiții de viață, cum le oferă centrul nou deschis”.

Președintele raionului Vasile MARRANDIUC a mulțumit prietenilor din Elveția pentru sprijinul care îl oferă atât prin proiecte dedicate copiilor, cât și bătrânilor din raionul nostru:

„Atitudinea respectuoasă, grija care o demonstrează prietenii noștri din Elveția, noi, cei vizați, trebuie să o primim ca pe o lecție și un model: cum trebuie să ne comportăm față de bătrânii noștri, pentru tot ce au făurit pentru a avea un viitor, pentru tot ce ne-au lăsat drept moștenire prin munca fiecărui dintre ei. În pofida multor circumstanțe, societatea și țara noastră are multe restanțe în atitudinea sa față de oamenii în etate.”

Sponsorul Peter GARST cu sufletul deschis a primit bucuria și recunoștința exprimată de către beneficiarii proiectului și a spus că plăcerea sufletească este de partea sa să ajute în a oferi condiții de viață normale persoanelor în etate. ■

Culisele Azilului republican pentru invalizi și pensionari

AUTOR: TATIANA BEGHIU

ZIARUL DE GARDĂ, 12 NOIEMBRIE 2015

Azilul republican pentru invalizi și pensionari este locul unde și-au găsit liniștea sau tristețea peste 100 de bătrâni. Deși pare îngrijit, fiind recent „ambalat” în ferestre de termopan, cu două etaje reparate, oamenii spun că aici se simt terorizați de unii angajați, care se împacă bine cu directorul, dar nu și cu bătrânii.

Azilul republican pare ascuns la marginea Chișinăului, printre casele luxoase ale unui cartier select. Instituția are 200 de locuri, dintre care 140 sunt deja ocupate de persoane de diferite vârste, cu istorii de viață și neajunsuri de care nu scapă nici după ce au venit în azil. Într-un azil fiecare se confruntă cu grijile și indignările/plăcerile sale între pereții camerei sale. Unii pereți miroseau încă a tencuială proaspătă și scumpă, iar alții sunt umezi și jerpeliți.

„Multe lucruri urâte se întâmplă aici”

La poarta azilului suntem întâmpinați de paznicul care ne privește suspicios.

După ce ne întreabă ce ne-a adus încoace, acesta se dă într-o parte, pierzând orice interes pentru noi. Mergem pe o potecă înconjurată de copaci și observăm două clădiri care, deși au geamuri de termopan, totuși îți amintesc de perioada sovietică, în care au fost construite. Un bătrânel care trăiește în azil deja de doi ani confirmă această constatare.

Ne apropiem de recepție, unde stă o doamnă corpolentă, care se pregătea să ia prânzul. Fără a acorda prea mare atenție, ne întreabă grăbită pe cine vrem să vizităm, după care se concentrează la supa care-i aburește în față. Urcăm un etaj și ajungem într-un hol modern, recent reparat, supravegheat de mai multe camere de luat vederi. Ușile de un maro închis lasă impresia că ai nimerit într-un hotel de trei stele. Căutăm ușa de care avem nevoie și intrăm. Acolo l-am întâlnit pe Zosim Banașa, un bărbat uscățiv, cu părul ușor cărunt, care se deplasează într-un scaun cu roțile, mai mic decât unul de care ar avea nevoie. „E un scaun pentru copii. Când am cerut unul pentru maturi, mi-au zis că în depozit nu mai sunt altele, deși sunt sigur că aveau... Au preferat să le păstreze și să le

vândă mai târziu. Multe lucruri urâte se întâmplă aici”, ne spune indignat bărbatul, invitându-ne în camera sa.

Zosim are 64 de ani și suferă de diabet zaharat. În azil a ajuns acum șase ani, fiind adus de o verișoară. „Mi-am văzut băiatul prin 2008, când mi-au amputat piciorul stâng, după care nu mai știu nimic despre el”, ne spune bărbatul, zâmbind nostalgic.

De doi ani, Zosim Banaga nu mai vede deloc. „Când am venit încoace vedeam cu un ochi, iar acum nu mai văd nimic”, zice el, trecând cu mâna în fața ochilor. Zosim trăiește într-o cameră amenajată simplu, cu un pat, dulap, masă, un frigider mic și un televizor cât o cutie, la care bărbatul ascultă știri politice. „Nu suport politica, dar ascult, că trebuie să știu ce fac aceia (politicienii, n.r.) din țara asta. Fac o grămadă de promisiuni, spuneau în electorale că vor mări pensiile până la 300 de dolari, dar de unde? Azi sunt bătrâni care nici măcar 600 de lei nu primesc”, vorbește bărbatul.

„M-au lăsat să îngheț...”

L-am întrebat de ce este atât de nemulțumit de condițiile din azil, mai ales că trăiește la un etaj unde a fost făcută, recent, reparație, cu care se laudă directorul instituției, Gheorghe Gherștega. „Eu am făcut reparație în cameră. Nu mai puteam să stau în mizeria care era. Am plătit niște tineri ca să-mi facă puțină reparație. Până la reparație, camera arăta îngrozitor, totul cădea... Când veneau rudele să mă viziteze, își puneau mâinile în cap... Neamurile m-au ajutat cu banii. După ce am făcut reparație, directorul a pornit reparația întregului etaj. Am fost mutat în blocul doi, la etajul unu, unde trăiesc cei țintuiți la pat. Mi-au spus că am să stau acolo doar trei luni, dar aceste luni au durat doi ani și jumătate. În tot acest timp, am trăit un calvar. Camera avea un balcon ce se ținea într-un cui. Atât. Gerul pătrundea prin fereastra veche și spartă. Nepotul a acoperit-o cu o peliculă, să nu sufle vântul, dar infirmierele au înlăturat-o, spunând că nu-i voie, și m-au lăsat să îngheț”, își amintește bărbatul.

În holul azilului întâlnim mai mulți bătrâni care se întorceau de la cantină. Potrivit acestora, directorul a făcut reparație la etajul doi și patru pentru a oferi acele camere contra plată. „Vrea să primească bătrâni pentru care rudele să plătească câte vreo 6000 de lei, din acest motiv nu plasează bătrâni la etajul patru, dar cum e posibil, doar e un azil republican, unde sunt plasați oamenii social vulnerabili, care

nu-și pot permite să trăiască cu pensia mică pe care o au. De doi ani păstrează cinci camere pentru cei care au bani”, susține o bătrână.

„Reparația de la etajul patru mai continuă. Da, mă gândesc să fac un etaj cu taxă. De ce nu? De ce în unele aziluri oamenii plătesc câteva mii de lei, dar noi să nu încercăm așa ceva, mai ales că, la mine, deseori vin oameni care lucrează peste hotare și vor să-și plaseze în azil buneii. Dacă le oferi condiții mai bune, de ce să nu ceri niște bani pentru asta?”, susține directorul Gherștega. Potrivit lui, acești bani ar fi un suport semnificativ pentru azil. „Mai ales că, în ultimul timp, banii nu trec și noi nu prea avem bani... Am putea rezerva măcar vreo 10-20 de camere pentru oameni cu bani. Sau măcar cinci camere... Dar ministerul nu permite”, spune dezamăgit directorul.

Oamenii își așteaptă medicamentele

Potrivit personalului medical, dar și unor bătrâni, la azil lipsesc medicamentele strict necesare. „Suntem acum fără medicamentele cele mai necesare. Am scris o cerere la minister, anunțând ce medicamente lipsesc, dar am fost muștrată de director”, ne spune Marina Nemov, medicșef al azilului.

Și Zosim Banaga spune că, din cei 400 de lei care-i rămân din pensie, trebuie să-și cumpere medicamentele de care are nevoie vitală. „Sufăr de diabet. Din această cauză, în ultimul timp, sângele circulă greu. Am fost vizitat de un chirurg, care mi-a prescris o listă de medicamente. Azilul mi-a oferit doar un preparat, cel mai ieftin. Celelalte trebuie să mi le cumpăr din cei 400 de lei care îmi mai rămân din pensie. O fiolă cu antibiotice costă 52 de lei, iar eu am nevoie de 20 de fiole. De unde să iau bani pentru asta? Dar ce fac sărmanii oameni invalizi? Toată pensia lor de invaliditate e dată statului ca să trăiască la azil, nu primesc niciun ban și așteaptă medicamentele. Fie suferă, fie mor”, se arată nedumerit bărbatul.

„Ce document aveți care ar confirma că lipsesc medicamentele? Poate mai lipsesc câteva, se mai întâmplă, dar, în rest... Nu spun că avem toate medicamentele... care vor ei. Nu avem cum să avem toate leacurile din lume, dar, oricum, sunt. Facem o dată pe an tender și cumpărăm medicamentele necesare. Acum nu pot să cumpăr medicamente, deoarece nici nu am bani”, se apără directorul.

„Du-te de aici, nu vreau să văd mutra ta dimineața la cinci minute...”

Blocurile azilului sunt dotate cu ascensoare, însă, potrivit bătrânilor, acestea nu pot fi folosite de persoanele care se deplasează în scaune cu rotile. „Gherștega ne spune că așa stricăm ascensorul. Ce putem face? Avem nevoie de însoțitori, dar nu sunt. Rugăm zilnic pe cineva să ne ajute să coborâm scările, ca să ieșim afară”, ne spun doi bătrâni care se deplasează în scaune cu rotile.

Mai mult, aceștia susțin că directorul își permite să vorbească urât cu beneficiarii din azil, dar și cu unii angajați. „Am auzit cum directorul i-a spus medicului-șef: du-te de aici, nu vreau să văd mutra ta dimineața la cinci minute...”. Oare așa se vorbește cu angajații?”, se întreabă un bătrân. „Atitudinea lui e urâtă și față de noi. El nu înțelege psihologia oamenilor cu dizabilități și a celor în etate și nu-și dă seama că prin maniera sa grosolană de a vorbi poate acutiza starea omului. E incult, vorbește cu noi mai rău decât cu niște animale”, adaugă colegul de cameră al bătrânului.

Deși mulți spun că le place mâncarea de la azil, pentru că mănâncă de patru ori pe zi: terciuri, carne, legume, fructe, lactate, sunt și dintre cei care spun că nutriționista nu face regimuri alimentare corespunzătoare bolilor de care suferă ei. „Cei care suferă de diabet primesc bomboane și poamă, dar știm prea bine că poama e cel mai dulce fruct pentru cei cu diabet. Mai demult, medicii intrau în ospătărie și făceau controale. Acum de acest lucru se ocupă doar nutriționista. Ea face regimul alimentar, verifică și tot ea semnează totul”, ne spune Zosim Banaga.

„Aici, bătrânii mereu sunt nemulțumiți, ceva nu le place, ceva le lipsește, deja știu toate plângerile lor”, zâmbește Gheorghe Gherștega, care ocupă funcția de director al azilului din 2010.

„Stau gențile pline la poartă și așteaptă taxiul”

Situația și condițiile în care trăiesc bătrânii diferă în funcție de bloc și etaj. În unele saloane, tencuiala cade de pe pereți. „Nu știm după ce criterii sunt plasați în camere. Unii, care sunt în stare mai gra-

vă, stau în camere nereparate demult. Alții, nou-veniți, au camere recent renovate”, constată un bărbat care are ambele picioare amputate și este nevoit să împartă camera cu vecinul său în patru pereți jerpeliți, fără vreo șansă de a ieși din cameră. „Mai deschidem fereastra, să intre aer proaspăt. În rest, stăm aici zile la rând, doar în cameră, ca într-o închisoare”, adaugă acesta.

Unii bătrâni din blocul doi susțin că acolo lucrează trei infirmiere indiferente față de suferinzi. Ei zic că acestea obișnuiesc să ia lucrurile celor de care îngrijesc. „Plâng oamenii țintuiți la pat și spun că le-au luat banii, dar acestea se prefac că nu știu nimic. Dacă cineva moare, ele, înainte să anunțe rudele decedatului, răscolesc prin lucrurile defunctului și aleg tot ce le place. Pun totul în niște genți mari și cheamă taxiul. De pe geam vedem cum stau gențile pline la poartă și așteaptă taxiul”, ne povestesc bătrânii din blocul doi.

Administrația pune această atitudine a infirmierelor pe seama salariilor mici și a sarcinii mari ce cade pe umerii lor. Directorul spune că nu a auzit nimic despre obiceiul unor angajați de a lua lucrurile beneficiarilor. „Ca să mă pronunț, mai întâi de toate trebuie să investighez cazurile, să mă informez, dar acum chiar nu știu că se face așa ceva. Eu știu că rudele vin și văd singure dacă lipsește ceva”, susține Gherștega.

„Sunt multe probleme pe care încercăm să le rezolvăm. Dacă ceva nu e clar, veniți să vă arăt că avem documente la tot”, s-a grăbit să ne spună directorul, după care a închis telefonul. „Nu, nu aș mai veni aici, mai bine muream în stradă decât aici, atitudinea conducerii, a unor infirmiere e foarte rea... Dacă le spun ceva, îmi zic să scriu cerere și să plec, dacă nu-mi place. Dar de ce nu înțeleg că aici oamenii ajung nu de voie, ci de nevoie”, suspină un bătrân.

În R. Moldova sunt 31 de aziluri, cel din Chișinău fiind și cel mai mare. Azilul republican pentru invalizi și pensionari este o instituție subordonată Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei care dispune de circa 200 de locuri. Aici sunt cazate temporar sau permanent persoane somatice, fără susținători legali. Instituția oferă servicii de întreținere completă din partea statului, inclusiv asistență medicală și socială. Cei care sunt aduși aici plătesc în fiecare lună 75% din pensie. ■

Angajatorii n-au ochi să-i vadă pe tinerii nevăzători

AUTOR: ION MACOVEI

TIMPUL, 20 NOIEMBRIE 2015

A găsi un job este o provocare pentru orice tânăr care părăsește băncile facultății. Trebuie să fii convingător la interviuri, să demonstrezi că ai competențe, să ai un portofoliu plin de activități extracurriculare. Într-un cuvânt, trebuie să răzbați pe piața muncii, să demonstrezi că tu ești candidatul potrivit, în condițiile în care nu ai început să lucrezi chiar în timpul studiilor. Dar imaginați-vă acum un tânăr cu deficiențe de vedere la un interviu de angajare.

Reacția patronului este ușor de ghicit. Negare, respingere, idei preconcepute – deseori acestea sunt provocările pe care trebuie să le înfrunte tinerii nevăzători cu studii superioare atunci când caută un job.

În perioada sovietică, pe teritoriul R. Moldova, au activat câteva uzine și fabrici cu statut de întreprindere de instruire și producere, unde majoritatea angajaților au fost persoane cu deficiențe de vedere. Acestea nu au dispărut, ci continuă să producă diferite bunuri de uz casnic. În prezent, în țara noastră există cinci întreprinderi fondate de Societatea Orbilor din Moldova (SOM). Ele se află la Bălți (procesarea cartonului, materiale de construcție), Orhei (producerea mobilierului), Basara-

beasca (producerea capacelor metalice) și Chișinău. În Capitală, sunt două întreprinderi: „Lumintehnica” SRL, care produce o gamă variată de corpuri de iluminat, cârlige pentru rufe, prize etc. și „Coroana Universului” SRL, care produce capace pentru conserve și cârlige pentru rufe. La ultima, de exemplu, sunt angajate 30 de persoane, dintre care 19 au deficiență de vedere. Majoritatea sunt din Chișinău. Directoarea Marcela Burlac spune că sunt mulți doriți din sate, dar o problemă este cazarea, mai ales că salariul de 1900 nu este suficient pentru acoperirea cheltuielilor de chirie. Directoarea, la fel, are o vedere slabă. Fiind absolventa unei facultăți de turism, ea știe din propria experiență că agenții economici rar decid să angajeze un nevăzător. „De obicei atitudinea este sceptică. Nu are importanță, avem studii sau nu. Am încercat să mă angajez la o agenție de turism. Maximum ce am obținut a fost o perioadă de probă, după care mi-au spus că mă vor telefona și doar cu promisiunea am rămas”, povestește Marcela Burlac.

Șansa de la radio

În fiecare sâmbătă, la ora 19:05, la postul Radio Moldova, ascultătorii pot să audă o voce liniștită, puțin copilăroasă, dar care te cucerește din prima. Îi aparține Liviei Gon-

cear, prezentatoarea emisiunii „Ochiul interior”. Timp de 25 de minute ea prezintă istorii de viață ale persoanelor cu deficiențe. Livia se consideră fericită, în timp ce compania Teleradio Moldova i-a acceptat proiectul emisiunii și i-a oferit un loc de muncă, în pofida faptului că este nevăzătoare. „Ochiul interior” a apropiat-o de oameni deosebiți care luptă în fiecare zi cu obstacole pe care majoritatea oamenilor nu le cunosc. Una din problemele majore, dacă nu cea mai importantă, invocată de aceștia este încadrarea în câmpul muncii. Dacă cineva cu vedere normală nu reușește să găsească un job în R. Moldova și pleacă peste hotare, atunci persoanele cu deficiențe nu pot să facă același lucru. „Am ajuns să cred că doar oamenii cu suflet mare, care au o empatie față de noi, ajung să angajeze persoane cu deficiențe. În rest, suntem priviți cu multă neîncredere”, spune Livia.

Înainte să ajungă la radio, a stat fără ocupație mai mult de un an. Mai bine zis căuta un job. Trimitea CV-uri, scrisori de intenție, dar nici măcar la interviu nu era invitată. Și chiar dacă ajungea la etapa interviului, șansele de a primi o perioadă de probă, pentru a-și demonstra capacitățile, se egalau cu zero. „Din fericire, Radio Moldova a fost mai deschisă. Ei mi-au oferit această perioadă de probă. Făceam rubrici mici de 5 minute. Am citit că în unele țări europene, cum ar fi România, Italia, Olanda, sunt emisiuni dedicate persoanelor cu deficiență de vedere, m-am gândit că dacă s-a reușit în alte țări, s-ar putea să reușesc și la noi. Așa a pornit „Ochiul Interior”, relatează moderatoarea. Deși la început era nesigură, Livia nu duce lipsă acum de subiecte și ascultători.

IT-stul care lucrează cu ochii închiși

Cine își închipuie că tinerii nevăzători nu pot să lucreze la calculator este prost informat. De obicei, aceștia folosesc programe asertive care reproduc sonor informația afișată pe ecran. Dar se pare că nici companiile IT nu par să se lase convinse de utilitatea lor. Cel puțin, așa consideră Roman Guțu, absolvent al Facultății de Matematică și Informatică din cadrul Universității de Stat din Moldova. „Peste tot e dis-

criminare în formă directă sau indirectă. La interviu sunt amabili, parcă te-ar încuraja, apoi te trimit acasă și spun că te vor contacta, dar poți să aștepti până la bătrânețe. Pur și simplu, companiile mari se tem, probabil, că un angajat cu scaun rulant sau cu bastonul în mână le-ar strica imaginea și le-ar alunga clienții”, este convins tânărul.

Pe Roman l-am găsit după ce mai multe persoane mi l-au recomandat ca un bun specialist care repară calculatoare și reinstalează programe de operare. Marea diferență e că o face cu ochii închiși. În clasa a VII-a, și-a pierdut complet vederea după ce la școală a trebuit să citească un text scris mărunt, ceea ce a provocat o hemoragie internă oculară. În prezent, Roman lucrează la Centrul de suport pentru studenții cu dizabilități de vedere „Fără bariere”, din cadrul facultății, oferind ajutor în scanarea textelor, soluționarea erorilor de sistem la nivel de programe asertive, reinstalarea softurilor etc. În general, cine îl cunoaște oricând poate să apeleze la el.

„I-am spus de legea nr. 60, iar el m-a dat afară”

Prin experiențe similare la angajare a trecut și tânăra Ludmila Ababii. De fapt, la început nu mergea la interviuri, totul se limita la o discuție la telefon. Apoi, după ce a aflat că există Legea nr. 60 care garantează persoanelor cu dizabilități dreptul la muncă, a reușit să convingă angajatorii să o invite, cel puțin, la interviu. Totuși ultima experiență pe care a avut-o în vara trecută a marcat-o cel mai tare. „Am aplicat la un job de operator. Am fost invitată la oficiul companiei. Când a aflat șeful că sunt nevăzătoare, mi-a spus că nu poate să mă angajeze, fără să-mi spună motivele. Când i-am spus de Legea nr. 60, s-a supărat și m-a dat afară”, povestește Ludmila. Tânăra a avut totuși inspirația să înregistreze discuția la telefon, ceea ce i-a permis să apeleze la Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității. Săptămâna aceasta Ludmila s-a adresat cu același caz la Centrul de Asistență Juridică pentru Persoanele cu Dizabilități. Ea speră ca procesul de judecată să schimbe atitudinea angajatorilor față de persoanele cu deficiențe. ■

„Cântăreața condamnaților”

AUTOR: LENA NEGRU

JURNAL DE CHIȘINĂU, 23 NOIEMBRIE 2015

Rodica Ciobanu era studentă la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice când i s-a propus să cânte în Orchestra Militară a Departamentului Instituțiilor Penitenciare. A avea 22 de ani și o dorință aprigă de a deveni cunoscută publicului. Însă, cum îi plac provocările, a acceptat propunerea de a deveni solistă a orchestrei, alături de care, de 12 ani, susține concerte în cele 18 penitenciare din R. Moldova.

Rodică Ciobanu îi plac provocările, așa că n-a stat mult pe gânduri când i s-a propus să devină solistă a Orchestrei Militare a Departamentului Instituțiilor Penitenciare. Deși avea un soi de emoții și chiar temeri, căci urma să susțină spectacole, unele chiar și la un metru distanță de deținuți,

a acceptat. Spune că nici astăzi, după 12 ani de activitate, nu poate uita prima ieșire în fața condamnaților.

Primul concert

„Aveam o frică enormă, căci habar nu aveam care va fi reacția spectatorilor. Primul concert a fost în Penitenciarul nr.18 din Brănești, Orhei. Deținuții stăteau la un metru distanță de noi, cei ce cântam, iar eu alesesem să mă îmbrac elegant și... am ales să port fustă scurtă. Când am apărut în fața lor, mi-am dat seama că am dat-o în bară la capitolul vestimentație. Ulterior am aflat că pentru noi, cei ce susținem concerte în fața deținuților, există un cod vestimentar strict. Acum urc pe scenă îmbrăcată cât mai sobru: doar purtând uniformă militară sau rochie lungă”, ne-a declarat solista orchestrei DIP.

Știe să tragă foarte bine cu arma

Startul ca angajată a Departamentului Instituțiilor Penitenciare nu a fost deloc ușor. A trebuit să facă un stagiul militar, să susțină examene și numai după asta i s-a acordat grad militar. Astăzi este plutonier major de justiție și știe să tragă foarte bine cu arma.

Părinții săi au aflat din presă că fata lor cea mare cântă pentru deținuți. Erau îngrijorați, însă după ce le-a explicat cum stau, de fapt, lucrurile, aceștia s-au mai liniștit. Elvira, sora mai mică a interpretei, a decis și ea să lucreze în sistemul penitenciar, doar că în calitate de medic.

Acum, Rodica Ciobanu este numită „cântăreața condamnaților”. În fiecare an, alături de colegii săi de orchestră, susține concerte în cele 18 penitenciare din R.Moldova.

„Copiii mă trag de mână crezând că sunt mama lor”

„Nu pot spune că munca mea este ușoară, ba dimpotrivă. Dar mă bucur să știu că timp de o oră, cât durează un spectacol, le aduc surâsul pe buze. După gratii ajung și din cei care au comis infracțiuni minore. Cele mai emoționante recitaluri sunt

De 12 ani, Rodica Ciobanu le cântă deținuților din penitenciarele R.Moldova

cele pe care le am la închisoarea de femei din Rusca. Când vezi copii care plâng după mame, ți se face milă de acele femei. La penitenciarul nr. 16 Pruncul, unde sora mea activează ca medic, am de fiecare dată un nod în gât. Acolo întâlnești copii care te trag de mână, crezând că tu ești mama lor”, ne povestește cântăreața.

Riscurile meseriei

Membrii Orchestrei Militare trebuie să fie foarte atenți atunci când vorbesc cu deținuții: nu au dreptul să le ofere datele lor personale cum ar fi în ce sector locuiesc, strada ori numărul de telefon. Unicul subiect de discuție acceptat este muzica. Dar chiar dacă sunt luate toate măsurile de precauție, artiștii sunt conștienți de riscurile meseriei. De exemplu, în urmă cu cinci ani, Rodica Ciobanu era amenințată la telefon de un fost deținut.

„Îmi spunea că știe unde locuiesc, când vin seara de la serviciu și că o să mă aștepte în fața blocului pentru o discuție între patru ochi. Vroia să mă întâlnesc cu el. M-am speriat, evident. Le-am spus colegilor, iar în urma investigațiilor am aflat că bărbatul e un fost deținut care, în acel moment era în libertate”, spune ea.

De cinci ani cântă și pentru soldați

Printre deținuții care vin la concertele sale se numără și din cei care apreciază cu adevărat frumosul. După fiecare spec-

tacol, solista orchestrei militare primește flori, dar și cadouri, pe care condamnații le meșteresc din lemn. Acasă are o icoană și portrete, despre care spune că sunt „superbe”.

Orchestra militară susține concerte nu doar în penitenciare. Cu ocazia sărbătorilor naționale, de Ziua Juristului ori de Ziua Justiției aceștia dau reprezentații de pe scena Casei Armatei, a Operei Naționale, a Filarmonicii etc.

De cinci ani, Rodica Ciobanu este nu doar „cântăreața condamnaților”, dar și cântăreața soldaților. Și asta pentru că are o frumoasă colaborare și cu Orchestra Ministerului Afacerilor Interne.

Are inima „liberă și independentă”

Nu-și dorește o carieră ca interpretă, căci, spune ea, „în Moldova e greu să te afirmi – activitatea artistică costă bani grei”.

„La noi sunt foarte mulți cântăreți buni, pe care însă nu-i vedem pe la spectacole și nici nu-i auzim la radio. Poate o să-i vedem la nunți sau predând copiilor, însă numai nu pe scenă. De ce? Nu au bani!”, susține „cântăreața condamnaților”.

Timpu liber, atunci când îl are, Rodica Ciobanu preferă să-l petreacă în compania nepoțelului său, Damian, de un an și două luni, după care se topește!

Cât privește viața personală, am aflat că, la momentul de față ea nu este implicată în nicio relație, iar inima sa este „liberă și independentă”. ■

TOȚI COPIII AU DREPTURI.

ELE TREBUIE SĂ FIE CUNOSCUTE ȘI RESPECTATE!

RAPORT // Supuși violenței, umilințelor și impuși să muncească. Drepturile copiilor, (NE)RESPECTATE în R. Moldova

AUTOR: GALINA MUNTEANU

ZIARUL NAȚIONAL, 23 NOIEMBRIE 2015

În viziunea multor adulți, violența fizică (bătaia) reprezintă un mod eficient de educare, disciplinare și motivare a copiilor să îndeplinească anumite sarcini. Aceasta este aplicată la școală, în familie, în instituții extrașcolare. Copiii cu dizabilități fizice nu beneficiază de transport special amenajat. Dacă părinții lor nu au posibilitatea să-i transporte, ei nu pot frecventa școala și, drept urmare, o abandonează.

Totodată, de cele mai multe ori, informația expusă la ore este teoretică. Elevii nu sunt ajutați să înțeleagă cum aceasta este regăsită în viața reală și cum ei înșiși pot s-o aplice. Mulți dintre copii mărturisesc

că li se creează impresia că scopul este ca elevul să dea mai repede examenul, nu să înțeleagă cu adevărat materialul.

Acestea sunt doar câteva constatări ale unui grup de elevi, care pe parcursul anului 2015 au monitorizat dacă li se respectă sau nu drepturile. Rezultatele nu au fost dintre cele mai îmbucurătoare. Drepturile le sunt încălcate atât de maturi, cât și de semenii lor.

Datele studiului au fost prezentate în cadrul unui club de presă în cadrul Liceului Teoretic Ștefan Vodă din orașul Ștefan Vodă la finalul săptămânii trecute. Elevii de aici au avut misiunea să monitorizeze dreptul la protecție față de abuzuri și neglijare, la educație: calitate și acces, la familie, la muncă și la sănătatea adolescenților.

„Am stabilit o listă de indicatori pentru a monitoriza aceste drepturi. În această perioadă, am acumulat atât informație calitativă, cât și cantitativă. Am lucrat cu articole din Convenția pentru Drepturile Copiilor. Raportul va fi prezentat Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului”, a declarat elevul clasei a XII-a, Dumitru Cornișel, care este și unul dintre autorii raportului.

Elevii nu știu cum să facă față presiunilor

Cât privește respectarea dreptului față de abuzuri sau neglijare, elevii Liceului Ștefan Vodă au constatat că, uneori, profesorii pun etichete elevilor, îi numesc cu denumiri de animale, cuvinte jignitoare, strigă la ei, fac gesturi umilitoare.

Pe lângă suferință emoțională, această încurajează elevii să folosească porecle. În comunitate pot fi întâlniți copii care încearcă să-i înjosească prin cuvinte și gesturi pe copiii de altă etnie sau vorbitori de altă limbă. Se întâlnesc cazuri în care copiii sunt excluși din grupul de prieteni, alungați de la locul de joacă sau ignorați. Aceasta demonstrează faptul că adulții nu învață copiii să fie toleranți și nonviolente, scrie în raport.

Violența fizică mai e la modă

O altă remarcă este că în foarte puține școli elevii învață cum să facă față presiunilor din partea semenilor, hărțuirii, tachi-nării, cum să soluționeze o situație violentă și cum să oprească un comportament violent. De obicei, aceste teme sunt atinse la educația civică, orele de clasă sau unele opționale.

Potrivit studiului, la școală, în stradă sau acasă, copiii de multe ori sunt tratați violent de către părinți, profesori și alți adulți - sunt palmuiți peste față, după ceafă, sub barbă, sunt loviți cu pumnul pe spate, cu diferite obiecte (vargă, curea, bici, mătură), sunt trași de urechi, păr, nas, obraji, iar adulții sting țigări de mâinile copiilor sau, dacă află că minorul fumează, îl impun să mănânce pachetul de țigări.

Abandon școlar din cauza infrastructurii

Accesul la educație este, de asemenea, o problemă cu care elevii s-au ciocnit. În ultimii ani, este în creștere numărul copiilor din școlile-internat integrați în școlile obișnuite. Pe de o parte, acești copii sunt neglijați în procesul de educație, nu se ține

cont de specificul și necesitățile lor, profesorii predau lecția și pleacă. Pe de altă parte, nu se lucrează nici cu elevii din clasa în care sunt integrați, pentru a-i pregăti să accepte alți copii.

Totodată, copiii cu dizabilități fizice nu pot frecventa regulat școala, deoarece drumurile din localitate nu sunt adaptate (borduri, lipsește asfaltul), părinților le este greu să-i aducă și să-i ducă în fiecare zi, școlile nu sunt dotate cu rampe și mobilier special în sălile de clasă, sala de sport, cantină, WC.

Transport școlar cu țârâita

Tot aici, elevii mai amintesc și de transportul școlar, dar din cauza insuficienței de autobuze, copiii de diferite vârste, inclusiv de grădiniță, sunt transportați în îmbulzeală, fără locuri suficiente. În plus, autobuzele școlare se defectează des și nu vin, iar copiii lipsesc de la ore, deoarece nu sunt anunțați din timp.

Sunt localități în care nu există autobuz școlar, iar copiii merg la școală cu transportul de rută, plătind biletul din banii personali. Deseori șoferii refuză să ia de la stație elevi în favoarea adulților, care parcurg distanțe mai mari. De asemenea, mulți adulți intimidează copiii când aceștia nu le oferă locul sau le reproșează că nu au nevoie de transport, pentru că școala este aproape, scrie în studiu.

„Drepturile copilului se încalcă, mai ales violența asupra copiilor este aplicată în mediul familial. Asistența socială nu prea își face treaba cum ar trebui. Accesul copiilor cu dizabilități și al celor din familii vulnerabile este îngrădit. Statul nostru este obligat să raporteze o dată la fiecare cinci ani la ONU cum se respectă drepturile omului. Astfel, noi ne-am gândit că ar fi bine și copiii să elaboreze un astfel de raport, al lor. Poate conține mai mult adevăr”, ne spune un alt autor al raportului, Alexandra Danuța.

Copiii muncesc asemeni maturilor

Chiar dacă legea stipulează că, începând cu vârsta de 15 ani, copiii pot lucra până la cinci ore pe zi, iar cei de 16-18 ani - până la șapte ore pe zi, au fost depistate cazuri în care graficul de muncă este des încălcat, mai cu seamă în aceste domenii: chelnerii lucrează în medie 12 ore pe zi, maseurii, babysitter-ii și vânzătorii - minimum 10 ore pe zi. La muncile agricole, copiii lucrează minimum 10-11ore pe zi, iar în construcții, la fel, începând cu 10 ore pe zi. Au

întâlnit cazuri de muncă pe timp de noapte (de la ora 18.00 până la 06.00), dar mai des copiii lucrează câte 10 ore pe zi în sfera industriei ușoare.

„Trebuie să înțelegem că rapoartele pe care le elaborează copiii sunt calitative, conțin studii de caz. Ei nu au acces la date statistice. Respectiv, nu o să avem cifre în aceste rapoarte și nu putem face statistici din aceste rapoarte. Acest studiu o să fie prezentat și instituțiilor care sunt responsabile de implementarea acestor drepturi și împreună o să gândească modalități prin care aceste rapoarte o să fie realizate”, a opinat Cezar Gavriiliuc, director

al Centrului de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova (CIDDC).

Grupul de elevi de la Ștefan Vodă este susținut de CIDDC și face parte dintr-un grup de reflecție format din 34 de copii, care vor aduna date despre respectarea tuturor drepturilor copiilor din R. Moldova și le vor aduna într-un raport, care va fi prezentat la ONU. Din acest grup fac parte și consilii consultative, inclusiv copii cu necesități speciale, copii de etnie romă, beneficiari ai serviciilor de îngrijire. Ulterior, raportul va ajunge pe masa maturilor cu recomandările de rigoare. ■

Această publicație este editată de Asociația Presei Independente (API) cu suportul financiar al Civil Rights Defenders (Suedia) în cadrul Proiectului „Promovarea toleranței și diversității în societate cu eforturile comune ale jurnaliștilor și a elevilor de liceu”. Opiniile exprimate în această publicație aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorului.

